

Doğayla Uyumlu Yaşamın Adresi:

Ekolojik Köyler

Büyük şehirlerde yaşayan pek çok kişinin hayalidir köy yaşamı. Gürültüden ve stresten uzak, doğayla iç içe, kendi kendine yetebilen bir yaşam... Aslında insanın yeniden doğal yaşama dönme isteği de diyebileceğimiz bu durum yıllar önce ortaya çıkan "ekolojik köyde yaşam" olgusuna karşılık geliyor belki de.

Şehirlerdeki sosyal iletişim eksikliği, yoğun ve yorucu şehir yaşamının yanı sıra iklim değişiklikleri, çevre kirliliği, doğal kaynakların ve pek çok canlı türünün hızlı bir şekilde tükeniyor olması da bir çok kişinin ekolojik köy yaşamını tercih etmesinin nedenlerinden.

Ekolojik köy yaşamı, insan etkinliklerinin doğaya uyumlu ve saygılı bir şekilde gerçekleştirildiği ve sürdürüldüğü bir yaşam şekli olarak ifade ediliyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının, geridönüşümlü, sağlığa ve doğaya zararlı olmayan malzemelerin kullanıldığı, tüm atıkların değerlendirildiği, bir arada yaşamı destekleyen, sosyal paylaşımın ön planda olduğu ekolojik köylerin geçmişi 1960'lı yıllara kadar uzanıyor. Son yıllarda ise tüm dünyada hızla yaygınlaşıyor, yeni ekolojik köyler tasarlanıyor, var olan ekolojik köylere yeni üyeler katılıyor. 1994 yılında dünyadaki tüm ekolojik köyler arasında bir bilgi ağı oluşturmak, yeni ekolojik köy projeleri geliştirmek ve desteklemek gibi amaçları olan "Küresel Ekolojik Köyler Ağı" (*Global Ecovillage Network-GEN*) kurulmuş.

Alamy

Thinkstock

Sürdürülebilir Bir Yaşam

Ekolojik köylerin tasarımı ve kurulumu sırasında permakültür ilkelerinin uygulanması hedefleniyor. Yani ekolojik köyler sürdürülebilir yerleşim alanları olarak kuruluyor. Bu sürdürülebilir yerleşim alanlarının sahip olması gereken önemli bir özellik de permakültürün diğer ilkesini oluşturuyor: Doğayla uyumlu bir yaşam. Aynı bilinç ve niyetle yola çıkmış ekolojik köy üyeleri, böyle bir yerleşim alanını grup uyumu ve dayanışmasıyla kuruyor. Bu amaç çerçevesinde evlerini bile kendileri inşa ediyor, kullandıkları malzemeler ise doğal ve geridönüştürülebilir malzemeler. Kerpiç, taş ve saman tercih edilen malzemelerden. Asla kimyasal ya da toksik bir malzeme kullanılmıyor. Daha sonra ekolojik köy üyeleri, köylerini ziyaret eden kişiler için bu doğal malzemelerden nasıl ev inşa edildiğiyle ilgili eğitimler veriyor.

Öncelik Ekolojik Denge!

Böyle bir yerleşim alanı kurulurken doğal olarak her türlü detayda ekolojik dengeye saygı temel alınıyor. Ekolojik köylerde güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji veya biyokütle gibi yenilenebilir ve çevre dostu enerji kaynakları kullanılıyor. Özellikle az su ve enerji tüketilmesine yönelik bazı uygulamalar yapılıyor. Örneğin her evde bir çamaşır makinesi olmuyor, bunun yerine ortak kullanılacak büyük çamaşır makineleri tercih ediliyor. Hatta doğaya verecekleri zarar nedeniyle deterjan gibi temizlik malzemeleri yerine köyde yaşayanların kendi üretimleri olan doğal temizlik malzemeleri kullanılıyor. Ekolojik köylerdeki evlerde yağmur suyu her evin kendine ait toplama ünitelerinde biriktiriliyor. Aynı şekilde toplanan çamaşır ya da bulaşık suları da daha sonra bahçe ve tarla sulamak için ya da tuvaletlerde kullanılıyor.

Ekolojik köylerde şehirlerdeki hızlı tüketim alışkanlıklarının izine rastlanmıyor. Kullanılan her türlü malzemenin ve kaynağın geri dönüşümlü olması büyük önem taşıyor. Tüketmenin değil üretmenin birincil koşul olduğu ekolojik köylerde atıklar da değerlendiriliyor. Özellikle organik atıklar doğal gübreye dönüştürülerek ekolojik tarıma katkıda bulunuluyor.

Thinkstock

Thinkstock

Ekolojik köylerin ayakta kalmak için sürdürülebilir kalkınma ve gelişme içerisinde olmaları gerekiyor. Bu nedenle ekolojik köylerin üyeleri, köyün kendi ekonomisini oluşturmak ve geliştirmek için pek çok etkinlik gerçekleştiriyor. Örneğin turist ziyaretleri, ekolojik tarım ürünlerinin satışı, doğa koruma, ekolojik köy tasarımı ve ekolojik köyde yaşam gibi konularda düzenlenen eğitimler ekolojik köyün sürdürülebilir bir ekonomiye sahip olması için düzenlenen etkinliklerden birkaçı.

Ekolojik Tarım: Asıl Amaç Ekolojik Dengeyi Korumak

Köy hayatının vazgeçilmezi tarım, hem köy üyelerinin gıda ihtiyacının karşılanması hem de köyün ekonomisi için bir gereklilik. Ekolojik köylerde doğal bitki örtüsüne zarar vermeden ve toprak kaybına neden olmadan sürdürülebilir bir ekolojik tarım yapılması elbette beklenen bir durum. Toprağın sürülmemesi, kimyasal gübre yerine organik atıkların gübreye dönüştürülerek kullanılması, yararsız otların sürülerek veya kimyasal ilaçlarla ayıklanmaması, bu otların doğal yollarla kontrol altına alınması veya ara sıra kesilmesi ekolojik tarımın gerekliliklerinden.

Ekolojik tarım aslında doğal kaynakların korunmasına yönelik bir yaklaşım biçimi. Ekolojik tarım yapılırken amaç sadece ekolojik ürün almak değil. Aynı zamanda biyoçeşitliliği ve ekolojik dengeyi korumak, tarımı sürdürülebilir kılmak, dolayısıyla da o bölgede yaşayan kişilere geçim ve gıda kaynağı olmasını sağlamak.

Thinkstock

Motorlu araç kullanımı ekolojik köylerde ya çok az ya da hiç yok. Eğer bir ekolojik köy ziyareti yapmak isterseniz aracınızı ekolojik köye gelmeden önce belli bir mesafede bırakmanız gerekebilir. Büyük ölçekli ekolojik köylerde araç kullanımını önlemek ya da en aza indirmek için her şey birbirine yürüme mesafesinde olacak şekilde tasarlanıyor. Bazı ekolojik köylerin dışarıyla bağlantısı birkaç araçla sınırlı biçimde sağlanırken ekolojik köy içinde bisiklet kullanılması tercih ediliyor.

SPL

Sosyal Sürdürülebilirlik

Ekolojik köy sakinlerinin çoğu sadelikten ve dayanışma içerisinde bir ortak yaşamdan yana olan kişiler. Tabii öncelikle doğaya dost, doğayla uyum içerisinde yaşamayı arzu eden ve bu konuda duyarlı kişiler. Yani hepsi ortak bir bilinç ve niyetle ekolojik köy yaşamını tercih ediyor. Ekolojik köyde pek çok şeyin sürdürülebilir olması gerekiyor: Ekonominin, tarımın, atık yönetiminin, enerji ve su kullanımının, ekolojik dengenin. Ama belki bunların içinde en önemlisi insan ilişkilerinin sürdürülebilir olması. Yani sosyal sürdürülebilirlik. Ortak idealleri olan ekolojik köy sakinlerinin iletişim ve birlikte karar alma becerilerine sahip olmaları, yerel üretim süreçlerinde yer almaları, yapıcı bir tavır benimsemeleri, kendilerine ve ekolojik köyün diğer sakinlerine karşı sorumluluk ve güven duygusu içinde olmaları başarılı ve sürdürülebilir ekolojik köylerin oluşmasında en önemli etkenlerden. Ekolojik köy yaşamını seçmek idealist bir yaklaşım, ancak ekolojik köydeki yaşamın herkes için uygun olmadığı bu konuda tecrübesi olan kişilerce vurgulanıyor. Bu yaşam şeklini tercih etmelerine ve ortak amaçlara sahip olmalarına rağmen, bu tür bir toplumsal yaşamın kişiler üzerinde beklenmedik etkiler yaratabildiği de söyleniyor.

Thinkstock

51

Ekolojik köylere ilginin artmasının önemli nedenlerinden biri de son yıllarda ekolojik dengenin bozulması, biyoçeşitliliğin azalması, iklim değişikliği, küresel ısınma gibi konuların tüm dünyanın dikkatini çekmiş olması. Bilimsel çalışmalar ve bazı raporlar da bu konularda ciddi uyarılar içeren sonuçlar veriyor. Örneğin Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı'nın (WWF) hazırladığı ve toplam 52 ülkenin durumunun incelendiği Yaşayan Gezegen 2008 Raporu'na göre, tüketim ve nüfus artışı yüzünden son 45 yılda dünya üzerindeki baskı iki kat artmış. Bu rapora göre Türkiye biyolojik kapasitesini yüzde 59 oranında aşmış durumda. Rapor bazı ülkelerin paylarına düşenin çok üstünde bir biyolojik alan tükettiğini göstermiş.

Türkiye’de Ekolojik Yaşam

Türkiye’de ekolojik köy kavramı yeni olmasına rağmen pek çok kişide bu konuda hızla artan bir duyarlılık var. Ekolojik köy tasarımları yapılıyor, ekolojik köy projeleri hayata geçirilmeye çalışılıyor. Ankara’da Güneşköy, Kırıkkale’de Hocamköy, İzmir’de Eko Foça, Antalya’da Hermes Projesi, Çanakkale ve Menemen’deki İmece Evi Türkiye’deki ekolojik köylerden bazıları. Dünyadaki örneklerine göre daha az nüfuslu yerleşimler olarak tasarlanan ekolojik köyler, ekolojik tarım uygulamaları, eğitim etkinlikleri ve ekoturizm sayesinde kendi ekonomilerini geliştirme çabasında. Aslında ülkemizde kendini ekolojik köy, ekolojik çiftlik, ekolojik yerleşim alanı olarak tanımlayan bir çok yerleşim alanı var. Bunlara ek olarak Türkiye’de ekolojik yaşama yönelik projeler üretiliyor. Bunlardan biri de Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği’nin 2003 yılında başlattığı, ekolojik yaşamı merak eden insanların bu yaşam şeklini görmelerini, öğrenmelerini sağlayan TaTuTa (tarım-turizm-takas) projesi. Öncelikle kırsal bölgelerde yaşayanlara ekolojik üretimin doğaya dost ve sürdürülebilir olabileceğinin gösterilmesi hedeflenmiş.

Bu proje kapsamında 70 çiftlik var. Belirli zamanlarda düzenlenen doğa ya da ekolojik yaşam eğitimleri, Türkiye’nin ve dünyanın farklı yerlerinden pek çok kişiyi bir araya getiriyor.

Dünyadan Örnekler

Ekolojik köylerin dünyadaki örnekleri ülkemizdekilerden hem sayıca hem de nüfus olarak hayli fazla. İskoçya’daki Findhorn Ekolojik köyü dünyadaki en eski ekolojik köylerden biri. Doğal malzemelerden yapılmış binaların yer aldığı köy enerji ihtiyacını da yenilebilir kaynaklardan sağlıyor. Mutfak, çamaşırhane gibi bölümler hem enerji tasarrufu için hem de beraber zaman geçirme alanları olarak ortak kullanılıyor.

Avustralya’daki Crystal Waters Ekolojik köyü 1996’da Dünya Habitat Ödülü’ne layık görülmüş bir ekolojik köy. Tüm ekolojik köylerde olduğu gibi Crystal Waters’ta da tarımdan enerjiye, arıtmadan mimariye ekolojik modeller uygulanıyor.

Kuzey-Güney İrlanda sınırındaki Burdautien Ekolojik Köyü’nde permakültür uygulamalarıyla biyolojik çeşitliliğin korunması amaçlanıyor. Saman evlerinde sürdürdükleri yaşamlarında ekolojik köy sakinleri organik atıkların geri kazanımı ve biyolojik arıtım ile ilgili önemli uygulamalarda görev alıyor.

Kaynaklar

Kasper, D. V. S., "Redefining Community in the Ecovillage", *Research in Human Ecology*, Cilt. 15, s. 12-24, 2008.
WWF, Living Planet Report, 2008.

<http://www.bugday.org/portal/index.php>
<http://www.gen-europe.org/>
Arsan, Z. D., "Türkiye’de Sürdürülebilir Mimari", *Mimarlık Dergisi*, Sayı 340, Mart-Nisan 2008.